

Sammeld. Schm

19

DISSERTATIO INAUGURALIS,

De

USU PRACTICO
DISTINCTIONIS HOMI-
NUM IN LIBEROS & SERVOS,

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRAN-
DENB. ET DUCATUS MAGDEB. GUBER-
NATORE, RELIQVA.

Ex decreto & auctoritate Illustris Jctorum ordinis
PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI BORUSSIÆ REGIS CONSILIARIO INTI-
MO, UNIVERSITATIS FRIDERICIANÆ DIRECTORE AC PRO-
FESSORE PRIMARIO, ET FACULTATIS JURIDICÆ
ORDINARIO, h. t. DECANO,

PRO LICENTIA,

Summos in utroque jure honores & Privilegia Doctoralia
legitime consequendi
IN AUDITORIO MAJORI

Die 30. Septembr. An. M DCC XI. horis ante & pomeridianis
Publico Eruditorum Examine submittit

FRID. WILH. von der PORTZEN,
Clivia-Clivenfis.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, LITTERIS Salfeldianis.

INSTITUTIO

USU P. LA. T. 1600

DE INSTITUTIONE

IN P. LA. T. 1600

DR. PHILIPPO WILHELMO

EX C. 1600 p. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

DR. CHRISTIANO O. THEO. 1600

INSTITUTIONE

PRO P. LA. T. 1600

INSTITUTIONE

INSTITUTIONE

INSTITUTIONE

INSTITUTIONE

INSTITUTIONE

DISSERTATIO INAUGURALIS,
De
USU PRACTICO DISTIN-
CTIONIS HOMINUM IN LIBEROS
ET SERVOS.

CAPUT I.

Sententia & emendatio juris
Romani.

SUMMARIA.

*Desiderata in titulo instit. de jure personarum. §. 1. Defini-
tio personæ & status. §. 2. Status homonymia. §. 3. Sta-
tus libertatis & ejus oppositum. §. 4. Libertas & Ser-
vitus quid. §. 5. Servitus duplex. §. 6. Libertas tri-
plex. §. 7. Differentia genuina mancipiorum & famu-
lorum. §. 8. Jura Civilia de servis non confundenda
cum jure Gentium. §. 9. Jure Gentium servi vel fiunt,
vel nascuntur. §. 10. Jure Romano fiebant vel ven-
ditiōne fraudulenta, §. 11. vel aliis modis. §. 12. Re-
gula juris civilis Romani de servis. §. 13. ejus explica-
tio.*

A

tio.

2
tio. §. 14. Regula illa sublata non tollitur status ser-
vilis, sed jus Servorum. §. 15. Uti in Republica Romana
factum post introductum Christianismum. §. 16. Colo-
ni, glebe adscripti, veri sunt servi, non liberi homi-
nes. §. 17. Quid de servis mercenariis dicendum.
§. 18. In servorum conditione triplex differentia.
§. 19. Error Triboniani non excusandus. §. 20.

§. I.

Desiderata
in titulo in-
sit. de jure
personarum.

Malum omen, quod Tribonianus
de jure personarum acturus in institu-
tionibus nec docuerit, quid sit personas
& quomodo vocabulum hoc in juris-
prudencia Romana usurpetur (a), ne-
que genuinam libertatis definitionem
tradiderit, per quam liberos a servis distinguere pos-
sis (b). Alia ut taceam hinc inde monenda. Ergo li-
cebit eos defectus paucis emendare.

§. II. Per-

(a) Est enim personæ vox
valde homonyma. Ut enim
taceam sensum Comicum, Lo-
gice denotat individuum hu-
manum; metaphysice nescio,
quid, de quo jam perplura sc-
cula cum maximo animi fer-
vore litigatum, sed tamen pa-
rum intellectum est. De signi-
ficatu personæ in Moralibus,

vide Pufendorffium de J. N. &
G. Lib. 1. c. 1. §. 12. seq.

(b) Nam servi utique ha-
bent naturalem facultatem
ejus, quod ipsis facere libet,
nisi vi vel jure impedirentur.
Et nimis subtile est effugium
nonnullorum, quasi scilicet ser-
vi non impediuntur vi vel jure,
sed statu suo & conditione.

(c) Unde

§. II.

Persona hic est homo, consideratus cum statu *in finis*
suo. (c) Status est qualitas moralis hominis, secundum *persona &*
quam jure singulari utitur incuitu juris publici vel pri-
vati. (d) *status.*

§. III.

Status vox vel late accipitur, pro qualibet tali *Status ho-*
conditione, (e) vel stricte pro statu, cujus mutatio *monyia.*
pitis diminutionem parit, (f) ut hic. (g) Et tum
est

A 2

(c) Unde apparet, qua ratio-
ne cum titulo institutionum de
jure personarum conveniat ti-
tulus Pandectarum, de statu
hominum.

(d) Cum ergo & in jure
privato varii status hominum
considerentur, quatenus in
regulis de acquirendo, vel con-
servando, vel minuendo do-
minio exceptionem faciunt;
constat, commodissime tra-
ctatum de jure personarum
differri post tractationem de
jure rerum & actionum, seu
post tractationem de meo &
tuo, & modis id perseguendi
in judicio. Sed placuit tamen
Triboniano de jure persona-
rum agere ante jura rerum.

(e) Hoc incuitu est vel na-

turalis vel adventitius &c. vide
Pufendorff. *d. L. 1. c. 1. §. 7.* In
hac lata significatione sumitur
in titulo ff. de statu hominum,
ubi etiam regulae de jure pe-
culiari masculorum, foemina-
rum, nascendorum, furioso-
rum &c. traduntur *L. 7. §. 10, 17.*
20. 26. d. 1.

(f) Inde Senatu motus di-
gnitatem magis quam statum
mutat *§. 5. de Cap. Minut.*

(g) Nihil enim in institutio-
nibus tractat Imperator, quod
ad jura personarum attinet,
quam divisionem in homines
liberos & servos, & in eos, qui
sui vel alieni juris sunt, quo-
rum prior ad maximam capitis
diminutionem, posterior ad
minimam pertinet.

(h) Imo

est triplex, vel libertatis, vel civitatis, vel familiæ. (h)

§. IV.

Status libertatis & ejus oppositum. Secundum statum libertatis homines dicuntur liberi, quibus opponuntur servi, (gg) qui intuitu juris Romani proprie neque statum habent, neque pro personis reputantur. (hh)

§. V.

Libertas & servus quid? Cum vero Liberi & Servi a libertate & servitute dicantur, ante omnia videndum, quid sit libertas, quid servitus. Libertas est carentia servitutis. (i) Servi-

tus

(h) Imo ne hanc quidem divisionem plene exequitur Tribonianus. Omisit enim divisionem in cives & peregrinos, quæ ad mediam capitis diminutionem pertinet. Scio quidem esse, qui excusent Tribonianum, quod hæc divisio magis respiciat jus publicum. Interim id parum ipsi prodesse poterit, cum jure Romano peregrini multa singularia habeant etiam intuitu juris privati ratione domini, conjugii, testamenti fæctionis &c. Unde hæc excusatio quidem locum habitura esset, si quis institutiones juris Germanici scriberet, ubi peregrini jura connubiorum, testamenti fæctiones &c. habent.

(gg) Communiter dicitur: secundum statum libertatis homines dividi in Liberos & Servos: sed id abusive fit, cum fundamentum divisionis debeat esse commune utrique speciei divisæ.

(hh) Servi habent conditionem §. ult. hic non statum, argumento t. r. de cap. Minut. §. 4. eod. Non sunt personæ, sed res, & pertinent ad tit. ff. de A. R. D. vocantur tamen abusive personæ, quatenus sunt instrumenta Dominorum, qui v. g. obligationem & dominium acquirunt iisdem t. r. per quas personas cuique dominium, item obligatio acquiritur. Item intuitu juris naturalis & status humani

in

tus est necessitas faciendi, quod alii velint in suam (k) utilitatem, qui hoc intuitu Domini dicuntur.

§. VI.

Servitus est, vel domestica, vel civilis. Ibi mancipia vel famuli serviunt domino, hic subditi serviunt Regi, vel Principi absolute imperantii, vel vera Majestate gaudenti. (l)

§. VII.

Contra libertas est, vel naturalis, quæ nullum habet oppositum, cum omnis servitus sit ex institutione

A 3 huma-

in genere habentur pro personis. Unde diverso respectu, modo injuriæ sunt capaces, modo illis injuria non fit. §. 2. *inst. de his, qui sui vel alieni jur. juncto* §. 3. *de injur.*

(i) Non naturalis facultas faciendi, quid velis. Libertas enim, quam hic quærimus, qualitas moralis est, non physica, & præterea humanæ naturæ non repugnat servitus, etsi haud dubie ante introductam servitutem omnes homines fuerint liberi. Ita cape §. II & 2. *h. t. pr. inst. de Libert.*

(k) Unde differt servitus ab obedientia, quam liberi debent parentibus. Patria potestas enim jure naturæ respicit

primario utilitatem liberorum non patris. At in societate hereditaria primario suam utilitatem quærit dominus. Plura ad explicationem utriusque definitionis facientia quare in Dn. Præsid. *Dissert. de hominibus propriis* §. 35. *seq. & 40.*

(l) Majestas enim est summa civitatis ubique potestas. Unde qui absolute imperat, deum vera majestate gaudet. Adeoque in monarchia vera omnes subditi servi sunt, sed servi civiles. Neque distinctio inter monarchiam & imperium despoticum magni usus est. Omnia hæc latius ostensa sunt *ibid.* §. 39. 44. *seq.*

(m) Quod si statim trimembrem

humana, vel gentium, quæ oritur ex introductione servitutis. Et hæc iterum est, vel domestica patrum familias, vel civilis, Regis nempe in Monarchia, Nobilium in Aristocratia, civium in Democratia. (m)

§. II. X.

*Differentia
genuina
mancipio-
rum & fa-
mulorum.*

Ad præsentem titulum pertinet libertas & servitus domestica. (n) Servi domestici sunt vel mancipia, a serviendo servi, a manu capiendo mancipia dicti, (o) vel famuli, inrer quos jure Gentium non alia est essentialis differentia, quam quod mancipia sint in proprietate dominorum, unde & rebus æquiparantur, famuli vero serviant absque proprietate. (p)

§. IX.

*Jura civilia
de servis non
confundenda
cum jure
Gentium.*

At legibus & moribus civilibus singuli populi communi Gentium juri vel aliquid addiderunt, vel detraxe-

brem libertatis divisionem dare velis, poteris dicere, libertatem esse vel naturalem, vel gentium, vel civilem; Nam libertas & servitus juris Gentium, plerumque de domesticis dicuntur. Adde ibidem §. 49. seq.

(n) Ergo peccavit Tribonianus, quod cum definire debuisset libertatem juris Gentium, definiverit libertatem naturalem, quæ non habet oppositum.

(o) §. 3. *Inst. hic.*

(p) Etenim Dn. Præses in *disputa* §. 23. *seq.* latius probavit, quod differentia inter mancipia & famulos seu servos mercenarios jure Gentium non sit quærenda in conventionem vel captivitate, nec in jure vitæ & necis, nec in potestate coercendi arctiore aut laxiore, nec in acquisitione dominorum per servos, nec in eminentia dignitatis vel conditionis, nec in libertate actionum majore

traxerunt in materia servitutis. Unde decet jura de servis & liberis hominibus ex singulorum populorum legibus & moribus deducere, (q) cum facile contingere possit, ut servi unius populi utantur in quibusdam tali jure, a quo apud alium populum servi excluduntur.

§. X.

Jure Gentium communi servi primitus fiunt ca-
pivitate, postea nascuntur ex ancillis nostris. (r) Jure
civilii alii modi superadditi sunt.

Jure Gen-
tium servi
vel fiunt, vel
nascuntur.

§. XI.

Ita Jure Romano liber homo per venditionem ser-
vus fieri non poterat, neque erat in commercio, (s) no
et si apud alios populos servi etiam per venditionem
aliumve contractum fieri possent. (t) Si tamen quis
fraudulenta venditione pretii participandi causa se ve-
nundari passus esset, in pœnam libertatem amitte-
bat. (u)

Jure Romæ
no seban, vel
venditione
fraudulenta

§. XII. Sunt

major vel minor, sed prima-
rio in sola proprietate, & quod
mancipia rebus accenseantur,
utpote ex qua etiam reliqua
differentia profuunt.

(q) Hinc revera committitur
μετάβασις εἰς ἄλλο γέ-
νος, si quis jura unius populi
deducere velit ex jure po-
puli alterius.

(r) §. 4. Inst. h. t. §. 17. 19. de
R. D. & A. E. D.

(s) L. 37. ff. L. 10. Cod. de Libe-
rili causa L. 13. princ. ff. ad L. Aquil.

(t) Ita apud Hebræos licebat
se in servitutem vendere, vide
Seldenum de J. N. & G. sec. disc.
Hebr. Libr. 6. c. 7. Levit. c. 25. v. 39.
Deut. c. 15. v. 17.

(u) §. ult. h. t. Requisita po-
næ, si quis se passus sit venun-
dare vid. apud Vinnium in no-
tis hic. Paulum Voetium in
Comment. ad d. §. ult. Exem-
plum

§. XII.

*Vel alio mo-
do,*

Sunt & alii modi juris Romani, quibus quis in pœnam servus fieret, damnatorum ad metallum, item bestiis subjectorum. (w) Si libertus ingratus existeret, (x) ex SCto Claudiano, quo libera mulier servili amore bacchata libertatem amittebat, quam pœnam ipse Justinianus sustulit, (y) assignatio ejus, qui ab alio affertus post cautionem præstitam edictis citatus per annum absens fuerit (z) &c.

§. XIII.

*Regula juris
civilis Roma-
ni de servis.*

Quemadmodum igitur, quod ad jus naturale attinet, omnes homines æquales sunt, (a) & quoad jus Gentium differentia inter servos & liberos homines hæcenus est indicata, (b) ita quoad jus civile Romanum servi pro nullis habentur. (c)

§. XIV.

plum elegans ejusmodi fraudulentæ venditionis tradit Plautus in Persa, ubi Saturionis filia venditur lenoni, ac multæ fraudes ibidem depinguntur, quæ in ejusmodi venditionibus fraudulentis occurrere solebant. vide Actus 1. Scenam 3. v. 55. seq. Act. 3. Sc. 1. Act. 4. Sc. 3. & 9. Sed hanc pœnam postea iterum abrogavit Leo Imperator. pœnam verberum ejus loco constituens tam in eum, qui se venundari passus est, quam in

eum qui vendidit. *Constit. 59.*

(w) §. 3. *inst. quibus modis jus patr. pot. toll.*

(x) L. 6. *in fin. de agnos. Libertis* L. 5. *de J. patron.* L. 7. *ad SCtum Silan.* & ibi Jacob Gothofr.

(y) *Inst. de Succoss. subtilis in fin.*

(z) L. 1. §. 2. *C. de affert. tollend.*

(a) L. 32. *ff. de R. J.* ibique Dionys. Gothofredus.

(b) §. 8. *seq. conf. princ. inst. de Libertinis.*

(c) d. L. 32. & ibi Gothof.

(d) B. Stryk.

§. XIV. Intellige, quoad jura civium Romanorum, quæ secundum doctrinam communem potissimum consistebant intuitu juris privati in jure connubiorum, contractuum & testamentorum. (d) Id est, servus non habebat uxorem, patriam potestatem, nullam aut donatio propter nuptias locum habebat in connubio Servorum, non capax erat servus Domini aut obligationis, quicquid acquirebat, acquirebat domino, non succedebatur ei ab intestato, nec testamentum faciebat &c. (e)

§. XV.

Cum vero distinctio in servos & liberos homines sit juris Gentium, regula autem, quod servi pro nullis habeantur, sit juris civilis Romani, hinc sua sponte sequitur, quod cessante vel mutata regula illa propterea servi non desinant esse servi. (f)

B

§. XVI.

(d) B. Stryk. *Uf. Mod. ad tit. de stat. hom. §. 6.* D. Georg. Beyer *ad instit. h. tit. post. §. 5. sed vide tamen infra c. 2. §. 56. seq.*

(e) Singula hæc probationibus non habent opus, sed tyronibus constant. Plura huc pertinentia vide apud Wissenbach. *in Comment. ad d. L. 32.*

(f) Quia scilicet ut diximus §. 9. jus civile addit vel detrahit juri Gentium vel statui servili, quem servi jure Gentium habent, Ergo cum jus civile

multo magis mutabile sit & varians, quam jus Gentium, poterit etiam unum jus civile servis plura aut pauciora jura indulgere, quam alterum; imo unum idemque jus civile id diversis temporibus facere potest, & si faciat, natura rei & sensus communis ostendit, jus servorum variare, non servos propterea desinere esse servos. Cape exemplum; Etiam peregrini jure Romano non habebant jura connubiorum, contractuum.

Ejus explicatio.
Regula illa sublata non tollitur status servilis sed jus servorum.

§. XVI.

Uti in Repu-
blica Roma-
na factum
post intro-
ductum Chri-
stianismum.

Non ergo mirandum, quod post introductum Christianismum varia jura ratione fervorum fuerint mutata, (g) tam intuitu constitutionis, quod etiam per conventionem potuerit quis in statum servilem detrudi, (h) quam intuitu effectus, quod servis permisum fuerit matrimonium, (i) & quod ipsis licuerit aliquid habere proprium. (k) Propterea tamen non desierant esse servi, sed facti sunt servi alterius generis. (l)

§. XVII.

Coloni, Gle-
ba adscripti
tū veri sunt
servi, non li-
beri homi-
nes.

Unde nescio, quid juris Romani interpretibus in mentem venerit, ut communiter (m) hos colonos, in-

tractuum, testamentorum: Apud alias vero Gentes diversum quid obtinuit. Propterea tamen peregrini apud alias Gentes non desierunt esse peregrini, & pro civibus fuerunt habiti.

(g) Uti introducto Christianismo jura aliorum statuum valde alterata fuere, ita idem haud dubie contigit intuitu fervorum. Res digna foret, ut ex codice Theodosiano pariter & Justiniano fusius deduceretur. Cui intentioni maxime inserviet *paratitlon* Jacobi Gothofredi *ad Tit. Cod. Theodosiani de fugiivis Colonis lib. 5. tit. 9.*

Sed ista quidem fusius hic docere institutum nostrum non patitur.

(h) *L. Unio. Cod. Theod. de his, qui sanguinolentos cunctos vel nutriendos acceperint lib. 5. tit. 8. ibique* Jacobus Gothofredus.

(i) *L. ult. cod. Justin. de agris. Lib. XI.*

(k) Vid. Jacob. Gothofredus *in dist. paratitlon. Tom. 1. f. 453. vers. ult.*

(l) Unde est, quod servi & coloni nomine sapius distinguantur. vid. Jac. Gothofred. *D. L. p. 451. Versic. ult. & p. seq. vers. 1.*

(m) Videantur Doctores commu-

quilinos, Glebæ adscriptos &c. statuerint esse non servos sed liberos homines, cum tamen & sapius servi dicantur, & dominos habeant, & in horum proprietate sint, (n) nec usquam in jure liberi esse dicantur, (o) sed saltem videri esse ingenuos. (p)

§. XIII.

Ex eadem vero ratione servi omnes mercenarii
B 2 servi

Quid de servis mercenariis dicendum.

communiter ad tit. Cod. de agricolis & censitis, & colonis. Adde Gadelinum de jure Noviss. lib. 1. cap. 5. Ubi miratur, quod Hugo Donellus dissentiat.

(n) Vid. Jac. Gothofr. d. p. 452. v. 1.

(o) Opponitur quidem L. 2. C. in quibus causis Colon. cens. dominos accus. possunt. Verbis: *Coloni censibus duntaxat adscripti sicuti ab his liberi sunt, quibus eos tributis subjectos non faciunt: ita his quibus annuis functionibus, & debito conditionis obnoxii sunt, pene est, ut quadam dediti servitute videantur.* Nequaquam vero hic dicitur, quod coloni hi quoque alios liberi sint, uti explicat Dav. Mevius in Bedencken von Bauern c. 1. n. 8. Sed quod ab aliis liberi sint, id est, quod alios do-

minos non habeant, quam possessores & dominos glebæ; Ita quilibet servus etiam in veteri Republica ante Christianam religionem introductam, eodem sensu ab aliis liberi vocari possunt. Deinde etsi forte occurreret in legibus Christianorum Imperatorum, quod servi hi vocarentur liberi, quis tamen in legibus Christianorum Imperatorum, ubi stylus tumidus ubique regnat, quæret proprietatem vocabulorum? Sufficit, quod Dominos habeant. Uti vero Poeta dixit:

Qui Rex est, Regem, Pontice non habeat.

Sic eodem modo canon hic valet: Qui liber est, dominum non habeat.

(p) L. un. Cod. de Colon. Thracensibus, verbis: *Licet conditione vide-*

fervi erunt, nam & hi dominos habent. (q) Sed tamen non ita vocantur? Utrique a Jctis Romanis. Ergo lis erit saltem de nomine, in quo erimus faciles, modo in re conveniamus. Sunt servi jure Gentium, non habentur pro servis jure Romano. Imo & secundum jus Romanum dici poterit, eos in servitute esse. (r) Nec obstat, quod jura pleraque cum liberis hominibus communia habeant, sufficit, quod non omnia, quatenus nempe a dominis differunt, quibus serviunt.

§. XIX.

*In Servorum
conditione
triplex differ-
rentia.*

Ergo cum in servorum conditione hactenus habuerimus triplicem differentiam, cum pace Triboniani notare licebit, falsum esse, quod docuerit, nullam esse differentiam; (s) nam valet saltem hæc assertio de servis primi generis ante Imperatorem Constantinum M. (t)

§. XX.

Error Triboniani non excusandus.

Nec excusari poterit Tribonianus, quod, ut diximus,

viderentur ingenui, servi tamen terræ ipsius, cui nati sunt existimantur.

(q) *Vide supra §. 8.* Dominus & servus sunt correlata. Horum uno posito, necesse est, ut correlatum adsit.

(r) *argumento §. 1. inst. de ingenuis.*

(s) *§. ult. inst. h. t.*

(t) Scilicet quod hi habeantur secundum tradita §. 17. pro nullis, tam intuitu juris publici

quam privati. Nam ratione officiorum & in his erant multe differentia: Erant enim servi publici, actores, dispensatores, atrienses, toparii, ordinarii, vicarii, pædagogi, capfarri, mediastrini, focarii &c. Erant etiam alio respectu, compediti, vincti, alligati, liberi &c. de quibus vide Paulum Voetium *ad instit. h. t. p. 106.* qui plures citat autores.

(u) Sed

mus, servi mercenarii & famuli jure Romano non habiti sint pro servis, saltem enim non debuisset omittere colonos & glebæ adscriptitios, qui jure Romano, ut probavimus, & servi sunt, & sic dicuntur. (u)

(u) Sed Marcianus tamen ita scripsit *L. 5. pr. de stat. hom.* Unde hunc paragraphum descriptit Tribonianus. Recte quidem Marcianus, quia ejus tempore nondum erant tales coloni & Glebæ adscripti. Non recte Tribonianus, cujus tempore existebant,

CAPUT II.

Ufus practicus juris Romani in foris
Germaniæ.

SUMMARIA.

Desiderata in doctrina Istorum de usu practico tituli. §. 1. *Distinctio in homines liberos & servos apud Germanos perpetuo fuit & est in usu.* §. 2. *Leges tamen Romanæ de servis nunquam.* §. 3. *Fons errorum communium, ignorantia voluntaria & neglectus historiæ & antiquitatum germaniæ.* §. 4. *Germanorum servi toto celo diversi a Romanis.* §. 5. *Conditio servorum apud Germanos.* §. 6. *Servi per aleæ lusum facti.* §. 7. *Educatio servorum cum ingenuis.* §. 8. *Apud Germanos antiquissimis temporibus homines vel liberi vel servi.* §. 9. *Modi constituendi primarii, captivitas & venditio.* §. 10. *Servi ministeriales seu famuli.* §. 11. *Servi Francorum sub Merovingis.* §. 12. *sub Carolo M.* §. 13. *Casati & Gasindi.* §. 14. *Fiscalini, ecclesiastici, beneficiarii.* §. 15. *Liti an servi an liberti.*

berti. §. 16. Slavi circa seculum X. §. 17. Explicatur
 Covingius. §. 18. Servi adhuc seculo XIV. §. 19. Er-
 ror Bodini de sublata inter Christianos servitute an-
 no 1250. §. 20. Fabule hujus origo. §. 21. Cur existit-
 tia hominum propriorum eam nondum extinxerit.
 §. 22. Varia radices hujus præjudicii. §. 23. Quod
 sensui communi repugnat. §. 24. Falsæ rationes hu-
 jus erroris. Quasi scilicet vitiosa sit origo servitutis.
 §. 25. Item quasi inter Christianos sit bellum civile.
 §. 26. Ubi falso supponitur, unam esse civitatem in-
 ter principes Christianos. §. 27. Quod inventum ar-
 canis politicis Papatu est accensendum. §. 28. Cui et-
 iam originem debet dimissio captivorum accepto lytro.
 §. 29. Cui accesserunt aliæ cause intuitu Germano-
 rum. §. 30. Non probatur per illum morem abrogatio
 servitutis: (1) quia infideles bello capti fiunt servi. §. 31.
 Non tam jure retorsionis, quam jure belli. §. 32. Ne-
 que tamen in his obtinent jura Romana. §. 33. Chri-
 stiani a Turcis capti etiam apud nos servi sunt. §. 34.
 Etiam si fictione legis Corneliæ & juris postliminii
 apud nos non sit opus. §. 35. Etiam si testamenti factione
 gaudeant. §. 36. (2) quia potius inde probatur, capti-
 vitatem adhuc esse modum constituendi servos. §. 37.
 (3) Quia præter captivitatem alii adhuc sunt modi
 constituendi servos. §. 38. Quod docent leges imperii
 seculo XIV. §. 39. & XV. §. 40. & XVII. §. 41. Et ad-
 huc instr. pacis Monast. §. 42. Sunt autem isti mo-
 di (1) natiuitas. §. 43. (Cautela hic observanda. Una
 de variatione jurium. §. 44. Altera de fontibus deci-
 scendi questiones controversas. §. 45.) Etiam in Ger-
 mania

mania liberi hominum priorum in dubio sequuntur conditionem matris. §. 46. (2) Matrimonio. §. 47. (3) Conventionione. §. 48. Etiam tacita. §. 49. Notatur error Georgii Schultzi. §. 50. (4) Prescriptione. §. 51. Jura communia Germanorum circa homines proprios. §. 52. Argumentum dissentientium, qui homines proprios dicunt esse liberos homines. §. 53. Quia videlicet habeant jura connubiorum, contractuum, testamentorum. §. 54. Sed praeterquam, quod hic adhibeatur insufficientis enumeratio jurium communium civium Romanorum. §. 55. Respondetur in genere, jura illa connubiorum &c. non probare probanda. §. 56. In specie quoad matrimonia hominum priorum. §. 57. Quoad eorum contractus. §. 58. Quoad eorum testamenta. §. 59. Quod ulterius illustratur. §. 60. Querela de servitia dominorum non probat libertatem hominum priorum. §. 61. Gafindi Germanorum. §. 62. An homines proprii? §. 62. Origo consuetudinis, quod famuli habiti sint pro hominibus liberis. §. 64. Jura circa famulos seu servos mercenarios varia in Germania. §. 65. Saepè per praxin deterior conditio dominorum quam famulorum. §. 66. Rusticorum nostrorum conditio parum differens est a conditione servorum. §. 67. Jurisdictio patrimonialis est ipsa potestas dominica. §. 68. Et exigua inter illam & hanc est differentia. §. 69. Servorum Romanorum melior conditio, quam vilis plebis & rusticorum apud Germanos. §. 70. Differentia rusticorum nostrorum ab hominibus propriis. §. 71.

§. I.

§. I.

*Desiderata
in doctrina
Juris de
usu pratico
civilis.*

Malum omen etiam apud eos, qui haecenus de usu pratico juris Romani in foris Germaniae sententias suas dixerunt, quod statim in initio institutionum variis modis impingant, (w) videlicet ideo, quod de usu pratico differere soleant sine certis fundamentis vel juris gentium, vel juris patrii, sed vel externos, vel unus alterum absque judicio soleant exscribere, aut ita glebae juris Romani sint adscripti, ut non audeant extra terminos artis suae (videlicet) loqui.

§. II.

*Distinctio in
homines li-
beros & ser-
vos apud
Germanos
perpetuo fuit
& est in usu.*

Quamvis igitur fundamenti loco poni solet, in confesso esse, quod summa illa personarum divisio, hodie in imperio Romano non amplius usu servetur, nobis tamen in confesso id omne esse nequit, quod repugnat rectae rationi. Quomodo enim distinctio, quae juri gentium originem debet, & apud omnes gentes obtinet, apud solos Germanos exulare posset unquam. (x)

§. III.

(w) Scilicet, distinctionem hominum in liberos & servos apud Germanos non habere usum, apud Germanos non dari servos; servitutum apud Germanos esse sublatam; nisi intuitu captorum a Turcis; horum intuitu obtinere jus Romanum; nisi quod civis noster a Turcis captus possit testamentum facere; homines proprios Germanorum esse liberos homines, ru-

sticos nostros esse liberos homines &c. Quae singula erronea esse docebunt sequentia.

(x) Haec est probatio a priori. Miror, cur Doctores non etiam venerit in mentem, non amplius apud Germanos usum habere distinctionem inter imperantes & subditos, cives & peregrinos, parentes & liberos, maritos & uxores. Eadem enim & nostrae divisionis est ratio.

(y) Quia

§. III.

Alia est quæstio, an legum Romanarum de servis ^{Leges tamen} sit usus practicus in Germania & ejus foris. ^{Romana de} Quam ^{servis nun-} cordate negamus, nec unquam fuisse, nec hodie. ^{quam.} num esse, (y) etiam intuitu legum, quæ de colonis & glebæ adscriptis disponunt, etii quoad hos differant communiter. (z)

C

§. IV. Sed

(y) Quia ut statim ostendimus mores Germanorum circa servos & olim & hodie a moribus Romanorum perpetuo fuere diversi. Qui tamen commendant studiosi doctrinam juris Romani de servis, ac ea propter etiam in compendiis volunt exponi librum 40. Pandectarum, ob usum videlicet Theoreticum in explicatione aliarum legum (ut Svendend. in notis ad lib. 40. Compend. Eckholdiani) eos non moror, cum nobis non contradicant, videlicet sollicitis de usu practico.

(z) Etsi enim servi Germanorum aliquam habeant convenientiam cum glebæ adscriptis colonis Romanorum, cum tamen servi Germanorum eam conditionem habuerint ante-

quam jus Romanum Germanis fuerit cognitum, inde leges Romanorum etiam hoc intuitu non possunt præbere argumentum aliud quam a simili. At talia argumenta pertinent ad usum theoreticum. Unde non male Mevius in Bedencken von Bauren qu. 1. n. 2. Wie der mehrere Theil deren / so den Titel eines rechtsgelehrten sich anmassen / der Unart ist / daß wenn sie von denen Dingen und Gewohnheiten / so in Deutschland sich heutiges Tages begeben / urtheilen sollen / auf des Römischen Reichs vor Alters gemachte Satzungen und Ordnungen alleine sehen / dabey aber vergessen / daß die Zeiten / und mit denen selbst alle Dinge veränderlich sind / darum zum öfftern weit verfehlen / und sich stossen; so geschiehet das selbst

§. IV.

*Fons erro-
rum commu-
nium, igno-
rantia vo-
luntaria &
neglectus hi-
storiae & an-
tiquitatum
Germaniae.*

Sed non mirandum, quod Doctores in hoc capi-
te tam graviter erraverint; Aperte enim profiterentur,
quod non proficit ad doctrinam de usu practico juris Ro-
mani in foris Germaniae, scire, an unquam in Germa-
nia tales servi fuerint, quales Romanis legibus descri-
pti sint. Nobis contra firmiter persuasum est, utilis-
simum fore, si mores pristinos Germanorum circa ser-
vos fundamenti loco posuerimus, cum in multis con-
veniant hodierna jura Germanorum in genere, cum
antiquis institutis ac moribus. (a)

§. V.

*Germano-
rum sermo-
to ealo di-
versi a Ro-
manis.*

Quemadmodum vero Germanorum in aliis omni-
bus juris capitibus diversissimi a Romanis fuere mo-
res, (b) ita idem etiam in servis obtinuisse Tacitus per-
spicue docet.

§. VI.

selb auch in dieser Materie, so
die Bauers-Leute / die man zu
diesen Zeiten findet / angehet / De-
nen viele alles ohne Unterscheid-
was man in jure veteri Roma-
no von den agricolis, colonis,
adscripticiis, rusticanis und derg-
gleichen Leuten lisset / appliciren/
und darnach ihre Meinung rich-
ten. In eo tamen fallitur Me-
vius, quod non obscure sup-
ponat, jura Germanorum di-
versa a Romanis mutasse dispo-

sitionem juris Justinianei, cum
potius eo intuitu id nunquam
repperint.

(a) Fuerunt enim Germani
valde tenaces morum pristi-
norum. Et in universum illa
omnia, quae aliquam videntur
convenientiam habere cum
jure Justiniano, tutius dedu-
cuntur ex moribus Germano-
rum pristinis, quam ut deri-
ventur a Romanis.

(b) Quod maxime patet ex
toto

§. VI.

Servis igitur Germani non in morem Romanum *Conditio ser-*
 descriptis per familiam ministeriis utebantur; suam *vorum apud*
 quisque ædem, suos penates regebat. Frumenti mo- *Germanos.*
 dum dominus aut pecoris, aut vestis, ut apud Roma-
 nos colono injungebat, & servus hæcenus parebat.
 Cætera domus officia. uxor ac liberi exequabantur.
 Verberare servum, ac vinculis & opere coercere ra-
 rum: occidere solebant, non disciplina & severitate,
 sed imperu & ira, ut inimicum, nisi quod impune. (c)

§. VII.

Porro Germani aleam etiam sobrii inter seria ex- *Servi per*
 ercebant, tanta lucrandi perdendique temeritate, ut *alea lufum*
 cum omnia defecerint, extremo ac novissimo jactu de *facti.*
 libertate & de corpore contenderent. Victus volun-
 tariam servitutem adibat, & quamvis junior, quamvis
 robustior, alligari se ac venire patiebatur, quam per-
 tinaciam fidem appellabant. Solebant tamen servos
 conditionis hujus per commercia tradere, ut se quo-
 que pudore victoriæ exsolverent. (d)

C 2

§. II. X. Cæ-

toto libello Taciti de moribus
 Germanorum, utpote qui eum
 in finem a Tacito conscriptus
 est, & explicari etiam commode
 ac intelligi nequit, seposita hac
 hypotheli. Vide dictam dissert.
de homin. propriis §. 6.

Vides hic rusticos Germano-
 rum describi a Tacito, eosque
 vocari servos, uti & erant. Conf.
 dictam disputationem *de homi-*
nibus propriis th. 67. & 69.

(c) Tacitus de mor. Germ. c. 25.

(d) Tacit. c. 24. d. Disput. th. 66.

(e) Ta-

§. II X.

*Educatio
servorum
cum inge-
nuis.*

Cæterum dominus & servus nullis educationis deliciis dignoscebantur; inter eadem pecora, in eadem humo degebant, donec ætas separaret ingenuos, virtus agnosceret. (e)

§. IX.

*Apud Ger-
manos anti-
quisimis
temporibus
homines vel
liberi vel ser-
vi.*

Scilicet olim apud Germanos in statu Reipublicæ liberæ communis erat distinctio in liberos & servos. Liberi erant patresfamilias, hodiernis nobilibus in rure degentibus intuitu potestatis domesticæ aliquo modo comparandi: servi erant, quos hodie rusticos dicimus. Cives municipales & urbanos, ignoratis urbibus ipsi ignorabant. (f)

§. X.

*Modi consi-
tuendi pri-
marii, Capi-
vitas & ven-
ditio.*

Non vero est dubium, servos hos Germanorum fuisse maximam partem in bello per captivitatem acquisitos, servitutemque ad progeniem servorum transiisse. Quia & uti apud alias gentes non prohibita erat alienatio libertatis, ita nec ille modus Germanis fuit incognitus. (g)

§. XI. Ne-

(e) Tacitus cap. 20. Habes iterum conversationem liberorum ingenuorum cum servilibus, wie es noch heute auff dem Lande hergeheth. conf. d. dis-
put. lib. 68.

de disput. Dn. Præsidis de jure dandi civitatem §. 6. seq.

(g) De Hebrais jam diximus supra c. 1. lib. II. lit. t. De Germanis modo §. 7. adduximus venditionem per aleam conf. Paul. Voet. ad §. 4. Inst. h. t. n. 2. 3. & mox §. 16.

(f) d. disput. §. 64. 65. Ad-

(h) d. di-

§. XI.

Neque etiam est dubium, quin quibusdam servis ^{Servi mini-} etiam ad ministeria familiae usi fuerint. ^{steriales seu} Consistebant ^{famuli,} autem illo tempore ministeria familiae fere in pecuaria, agricultura, venatione. (h) Ergo nec famulos ignoravit Germania antiqua, quorum tamen conditio non videtur multum diversa fuisse a conditione reliquorum servorum. (i)

§. XII.

Manfit idem status servorum sub regno Franco- ^{Servi Fran-} rum. Etenim quod lineam Merovingam attinet, jam ^{corum sub} illud saltem adducam, quod Clodovæus primus ex Christi- ^{Merovingis.} tianis Francorum Rex Alemannos bello subactos gravissimo servitutis jugo subjecerit. (k)

§. XIII.

Carolus M. ex Saxonibus devictis multos in Gal- ^{Sub Carol. M.} liam & Belgium compulit, multos reliquit quidem, sed conditione servili affectos. (1) Tantum abest, ut, quod

C 3

(h) d. disput. de hom. propr. §. 7. Tacitus de morib. Germ. V. 2, 3. XIV. 7. XV. 1. seq.

(i) Fuere enim officia vilia. Et mancipia ipsa bello capta a Germanis benigniter tractabantur per dicta §. 6. & 8.

(k) Vid. quos citant B. Hertius de hom. propriis Sect. I. §. 1. Illustris Coccejus juris publ. prud. e. 2. §. 11. Multa huc pertinen-

tia suppeditabit Gregorius Turonensis. Conf. interim dissert. Dn. Praefidis de origin. feudat. §. 15. lit. c. p. 76. Potgiesser de conditione & statu servorum apud Germanos L. 1. cap. 2. §. 25. seq.

(1) Hertius *ibid.* Nec obstat, quod Carolus M. Saxonibus libertatem dederit vel reddiderit. Ea enim, quæ in thesi dicuntur, intelligenda sunt de West-

quod nonnulli fabulantur, servitutem penitus sustulerit. (m)

§. XIV.

*Casati &
Gafindi,*

Mansit etiam distinctio inter servos agricolas & ministeriales seu casatos, hodie colaten, & gafindos, hodie gesinde. (n) Unde bubulci, carpentarii, custodes equorum, ferrarii, molinarii. (o)

§. XV.

*Fiscalini, Ecclesiastici,
beneficarii,*

Porro cum Reges non tantum Ecclesiasticis, sed & aliis personis donarent servos, fiscales, seu fiscalini, qui ad Reges pertinebant, ab Ecclesiasticis seu Ecclesie servis, & beneficiariis seu privatorum mancipiis distincti sunt. (p)

§. XVI.

*Liti, an ser-
vi, an liberi*

Erat etiam certum genus servorum, qui liti dicebantur, qui videlicet ob paupertatem vel delictum alteri se in servitutem mancipaverant, quamvis ab aliis etiam

Westphalia, quam Carolus M. a Saxonia divulsit & immediate subjecit regno, Dn. Coccejus *d. l. conf. Potgiesser d. tract. l. 1. c. 2. §. 35.*

(m) Hertius *ibid. not. f.* ubi citat Gryphiandr.

(n) Hertius §. 2. Potgiesser *L. 1. c. 3. §. 22. seq.* Putat equidem Hertius ob tantam servorum multitudinem obtinuisse, ut servi etiam ad ministeria familiarum

reciperentur. Sed si de prima origine ministerialium loquitur, non consentimus, ob dicta §. 11. conf. de Merovingis passim Gregor. Turon. Interim non negamus, ministeria istis temporibus fuisse aucta novis & forte incognitis antea generibus.

(o) Hertius *ibid. in not. fin.*

(p) Hertius §. 3. Potgiesser *L. 1. c. 3. §. 17. seq.*

(q) Her-

etiam illi referantur ad libertos, ab aliis ad servos mercenarios. (q)

§. XVII.

Circa Seculum X. accessit novum genus servorum, qui Slavi vocabantur a populis Slavorum, potissimum ab Henrico Leone, & Alberto Urso in servitum redactis, & per totam fere Europam dispersis, unde & apud Germanos totum genus mancipiorum vocantur Slaven. (r)

§. XIII.

Quod igitur Conringius (s) scribit, omnes pene servos per universam Germaniam ex pietatis fervore post annum Christi 900. fuisse emancipatos, non eum sensum habet, ac si servitus in Germania penitus fuerit sublata; (t) id enim aperte falsum esse ostendit B. Hertius; (u) Sed quod sub Henrici Aucupis imperio ad coercendas vastationes hostium multæ urbes munitæ fuerint extractæ, eumque in finem servi manumissi. (w)

§. XIX.

(q) Hertius §. 4. Potgiesser d. c. 3. §. 35. seq. d. Dissert. de hom. propriis §. 83. Inspicienda sunt ipsa verba diplomatum, ex quibus varia excerpta habebis apud Hertium & Potgiesserum, ubi modo denotant libertos, modo servos. Conf. disput. Dn. Præsidis de *origin. feudal.* lib. 15. Lit. c. p. 27.

(r) Hertius §. 5. Potgiesser d. c. 3. §. 57. seq.

(s) Conring. de *urbibus Germanie* §. 81.

(t) Uti Hertius videtur intellexisse Conringium d. L. sect. 2. §. 1.

(u) Ibidem.

(w) Fuere etiam manumissiones servorum ab episcopis

§. XIX.

Servi adhuc
Seculo 14.

Captos in bello, quod Imperator & Papa indixerit, suo adhuc tempore servos fieri dixere Bartolus & Baldus, qui Seculo decimo quarto floruerunt. (x)

§. XX.

Error Bodini
de sublata
inter Chri-
stianos servi-
tute anno
1250.

Quare multipliciter erravit Bodinus, in libris de Republica scribens, Christianos anno 1250. servitutem a suis cervicibus repulisse. Neque enim aliam rationem hujus assertionis afferre potuit, quam quod Bartolus, (quem floruisse dicit anno 1300.) scripserit, sua ætate nullos omnino servos extitisse, quodque Abbas Panormitanus, cum hoc a Bartolo didicisset, singulari nota id dignum existimaverit. (y)

§. XXI.

Fabula hu-
jus origo.

Ergo tota illa assertio de abrogata inter Christianos servitute, quanta quanta est, fabula est. Nunquam enim

pis Italicis promotæ, partim ex commiseratione erga servos, inter quos multi ex Italia oriundi erant, partim ut horum manumissorum opera uterentur ad commodas sedes in urbibus sibi parandas. Unde suaserunt Germanis, ut multos rusticos ejusmodi manumitterent, utque eo facilius id obtinerent, pro superstitione illorum temporum docebant, manumissiones ejusmodi ad salu-

tem animæ proficere manumittentibus. Vid. dissert. Dn. Præsidis de jure dandi civitatem §. 10. II. 19. 20.

(x) Hertius *d. §. 1.* ubi tamen dicit, Bartolum floruisse seculo 13. Bartolus natus est. 1313. mortuus 1355. vel 57. Baldus defunctus 1400. Pancirol. *de clar. Leg. interpr. L. 2. c. 67. & 70.*

(y) Bodinus *Lib. 1. de Republ. cap. 5. p. m. 62.* unde postea Bodinus

enim extat lex servitutem abrogans. Sed error hic originem debet Jctis Italici jura Romana cum moribus Germanorum confundentibus, & postea, Academiis in Germania ortis, etiam Jctis Germanis, omnes Germaniæ mores cum Romanorum institutis nimis inconvenienter comparantibus.

§. XXII.

Vix credet posteritas, quomodo hic error poterit introduci in animos Jctorum Germanorum, cum homines proprii, *Leibeigene Leute* adhuc hodie in multis locis durantes, fabulam illam existentia sua sic refutent, ut pueri id palpare possint. (z) Sed ut vides, præjudicium autoritatis & hic Jctos nostros occæcavit, ut docerent ea, quæ evidentissimam contradictionem involvunt. (a)

Cur existentia hominum propriorum eam nondum extinxerit.

D

§. XXIII.

dinus ut ex dicto loco apparet, in maximis fuit constitutus angustis, quomodo se ab objectionibus, de existentia servorum in Gallia adhuc seculo decimo quarto, liberaret.

(z) Nullum fortius argumentum, quam quod in sensus incurrit. Convicti de actuali existentia, quomodo dubitare possumus de potentia existendi. Diogenes, cum Philosophus alius defenderet, motum non dari, in auditorio surgens

huc illuc ambulavit. Interrogante philosopho, quid ageret, respondit: oppono tibi. Solve hoc argumentum. Annon idem est? defenditur, non dari servos, & tamen fatemur, nos habere homines proprios.

(a) Est enim contradictio juridica, liberum esse & hominem proprium esse. Ein freyer leibeigener / vel ein leibeigener freyer Mensch. Sed tamen hoc vitio ordini nostro verti non debet. Cum ejusmodi contradictiones

nes

§. XXIII.

Varia radi-
ces hujus
prejudicii.

Postquam enim semel Abbati Panormitano creditum fuit, servitutem inter Christianos esse abrogatam, postquam Jcti Itali mancipia Germanorum non servos appellarunt, sed homines proprios, postquam observatum est, homines proprios aliis juribus gaudere, quam servos Romanorum sub Imperatoribus, potissimum Ethnicis, crediderunt etiam Jcti Germani, doctrinam suam ex lacunis Glossatorum Italicorum haurientes, homines proprios non esse servos, (b) & adhuc hodie credunt. (c)

§. XXIV.

nes occurrant in erroribus omnium quatuor facultatum. Nec mirum, cum philosophi hodiernum non sine applausu doceant, sensus falli.

(b) Qui de hominibus propriis & servitute personali scripserunt Jcti, Husanus, Iacobinus, Bonacossa, Hermannus Stamm, omnes eo vitio laborant. Sed hi etiam apud Germanos in foris haecenus sunt allegari tanquam testes omnium exceptione majores.

(c) Ipse David Mevius in *Bedencken von Bauers Leuten* ab hoc errore non immunis est. Etsi enim statim initio quaestio- nis primæ hunc nexum agno-

verit, (vide supra §. 3. lit. 2.) omnes tamen assertiones suas illustrare & probare voluit ex legibus Romanis & Glossatoribus, nullas fere ex antiquitatibus Romanis. Quare non mirandum etiam, quod & alii hodie- num de servis Germanorum & hominibus propriis scribentes, vel secure exscribant Bodinum, vel tanquam si res indubia sit, ad ejus auctoritatem provocent. conf. ipsum Hertium *di Etia sect.* 2. §. 1. Primus, quod sciam, qui post Dn. Praesidis doctrinam §. 32. *de jure danda civitatis* desipere incepit, est Potgiesserus. *d. cap.* 3. lib. 1. §. 29. seq.

(d) Si

fationem merebitur. Neque etiam melior est ratio Ictorum, qui in clarissima luce adhuc tenebras amant, rationem videlicet, cur Christiani non possint per captivitatem Christianorum servi fieri, illam proferentes, quasi bella Christianorum sint plus quam civilia, quia omnes sint in Christo fratres; quasi in Christo capite membra unius corporis simus, & Ecclesia Christianorum una sit & vulgo credatur civitas. (g)

§. XXVII.

*Ubi falso
supponitur,
unam esse ci-
vitatem in-
ter Principes
Christianos.*

Et eo magis hodie pudore affici deberemus, provocandi ad rationem tam ineptam, cum jam ante 60. annos falsitatem asserti illius, quod Christianorum sit una civitas, agnoverit Arnisæus. (h) neque curare debeamus hodie istud vulgus, quod olim talia credidit in Papatu.

§. XXIX.

*Quod inven-
tum arcanis
Politiciis Pa-
patus est ac-
sensendum.*

Et oportet hodie nares valde obefas habere, si quis non sentiat, quid Pontifex & Doctores Pontificii illa evidenter falsa assertione intenderint, scilicet Papam tanquam

(g) Albericus Gentilis *de jure Belli lib. 3. cap. 9.* ubi plures citat. Adhuc alios Autores citat B. Strykius *in usu mod. ad tit. de statu hominum. §. 2.*

(h) *De Rep. lib. 1. c. 3. Sect. 7. n. 9. & 10.* Quod si, ait, a bellorum civitium jure ad bella Christianorum argumentari liceret, demonstrandum foret, Christianos concludi in

unam civitatem politicam. Nam bella geruntur non a civibus Ecclesia, quatenus talibus, sed a civibus Rerumpublicarum mundanarum, in quas quia varie descripti & divisi sunt Christiani, salva fraternitate spirituali, politico Gentium jure erga se uti possunt, & servitutes inter se constituere.

(i) Unde

tanquam vicarium Christi esse caput Principum Christianorum, hos vero esse si non subditos Pontificis, saltem ejus directioni subiectos, uti membra reliqua humana diriguntur a capite. Et tamen Protestantes JCti, hodiernum illud arcanum Politicum nondum olfaciunt. (i)

§. XXIX.

Etsi vero tandem pontifex & ejus affectu persuaserint Principibus Europæis, ut alios Christianos bello captos non amplius in servitute detinerent, sed lytro accepto dimitterent, non tamen credendum est, istum morem juri Gentium adscribendum esse, (k) aut pietatis intuitu fuisse introductum, alias enim & bella debuissent inter Christianos abrogari. (l) Sed ut diximus, occasionem dedit superstitioni & arcanum politicum Papatus. (m)

§. XXX.

Accesit interesse ipsorum germanorum, inter quos temporibus interregni & subsequenti- bus seculis, antequam pax profana firmiter constitui possent, perpetua erant bella vere civilia. Adde, quod

D 3

cum

(i) Unde nec vitio vertendum erit Arnifæo, quod in d. l. pergat, pietatem, & justitiæ moderatricem aequitatem suadere, ut Principes Christiani alios Christianos in bello captos non faciant servos.

(k) vid. Beat. Hertium Diff.

de Lytro Sect. 1.

(l) Recte Arnifæus d. Sect. 7. n. 8. in fine. Ubi justum bellum, ibi & justa servitus, quia victoria justa tradit omnia in manus victoris, tam corpora quam bona.

(m) Conf. Hertium d. Sect. 1. §. 8. p. 278. & §. 9.

(n) D.

cum singuli fere status, cum singulis bella gerent, servi capti facile aufugere & ita non commode amplius servari & custodiri possent. (n)

Non probatur per illum morem abrogatio servitutis: (1) quia infideles bello capti sunt servi,

§. XXXI.

Sed neque tamen iste mos dimittendi captivos dato lytro probat, servitutem hodie apud Germanos esse sublatam, quia primo valet adhuc modus constituendi servos per captivitatem, intuitu Turcarum aut aliorum infidelium in bello captorum.

§. XXXII.

Non tam jure retorsionis, quam jure belli.

Et quidem, quod Turcæ, Æthiopes, Tartari a Christianis bello capti, hodiernum servi fiant, nolim ex æquisimo retorsionis jure derivare, (o) sed potius ex jure belli antiquissimo, & quia hi non ita facile aufugere & se in libertatem vindicare possunt.

§. XXXIII.

Neque in his obtinent jura Romana,

Propterea tamen non fiunt servi Romani, & falsum adeo est, quod Romanorum jura de servis in Turcis nostris bello captis locum habeant, (p) cum multa ejus juris capita ad statum Germanorum plane non quadrent. Neque enim Turcæ capti ita comparati sunt, ut per eos multa acquirere possimus, multo minus, ut heredes instituantur, neque peculiorum apud Germanos usus est; neque actiones noxales ad eos applicari possunt,

(n) D. disput. Dn. Præsid. de *bomin. propr.* §. 80. quamvis has causas non memoret Hertius d. 4.

(o) Conf. B. Strykius *cit. loc.* §. 3. & 4.

(p) Nisi quatenus repetantur comm-

funt, quia ipsæ actiones directæ cessant. Neque subtilitates ædiliti edicti circa venditionem mancipiorum sunt in viridi observantia, neque modi manumittendi Romanorum a nobis usurpantur, nec jus Patronatus Domino manumittenti multum prodesse poterit, & quæ sunt similia. (q)

§. XXXIV.

Cum vero Christiani a Turcis capti ex eodem ^{Christiani a Turcis capti etiam apud nos servis sunt.} jure Gentium fiant servi, & ratio juris Gentium velit, ut ejusmodi servorum jura, quæ apud suos cives habebant, maneat in suspenso, ac restituantur iis post reditum ex captivitate, hinc nulla ratio prægnans subest, cur Christianos ejusmodi captivos velimus pro hominibus liberis apud nos habere. (r) Neque enim timendum est cum Covarruvia, (s) quod ita afflictis addatur afflictio, non magis ac si ibidem ægrotantes habeamus pro ægrotis. (t)

§. XXXV.

communissimos mores juris Gentium.

(q) Latus ista deduxit Dn. Præses *disp. variar. Hist. jurid. disp. 6.*

(r) Schilter. *Ex. 3. ad ff. eb. 2. 3.*

B. Strykius *in Us. mod. d. l. §. 4.*

(s) Locum Covarruvia referunt autores modo citati.

(t) Ostendit autem d. locus Covarruvia, quod fundamentalis error hujus auctoris in eo

confiterit, quod putaverit, omne bellum Turcarum contra Christianos injustum esse, quia injuste detineant terras Christianorum. Unde illa ratio de non addenda afflictione afflictis saltem utcumque connexa est cum aliquo fundamento, etsi erroneo. At cum istam hypothesin de bello Turcarum semper injusto ipse Schilterus non habeat pro sufficiente

§. XXXV.

Etiamsi fictione legis Corneliae & juris Postliminii apud nos non sit opus.

Quod vero intuitu Christianorum a Turcis captorum non opus sit fictione legis Corneliae, aut juris postliminii, id non probat, eos apud nos pro servis non haberi: (u) Nam uti ex parte eorum, qui nobiscum sentiunt, nostra sententia non probatur per eam observationem, quod per leges Germanorum non sit derogatum legi Corneliae & juri postliminii, (w) ita dicta §. praecedente docent, quod Christiani a Turcis capti servi sint, etiamsi jure Gentium jura eorum apud suos concives sint in suspenso. Ut ita lege Cornelia & jure postliminii non habeant opus. (x)

§. XXXVI.

ficiente *d. ib. 3.* & ejus insufficientiam satis emphatice ostenderit Arnisaus *d. Sect. 7. n. 8.* & nemo sana mente praeditus eam apud Protestantes serio defendere possit, sed quilibet facile intelligat, & illam pertinere ad Arcana Politica Papatus, quibus usus est in introducendis & commendandis cruciatis, quarum tamen noxam, quam dederunt Imperio Germanico, hodie omnes pene Protestantes agnoscunt; hinc ratio illa de non addenda afflictis afflictione, apud nostrates, tanquam omni plane connexionione destituta, non potest non evadere ridicula.

(u) Uti tamen Schilterus *de §. 3.* videtur argumentari.

(w) Nam hic recte respondet Schilterus *ibid. §. 2. lit. b.* non opus habere derogatione legem Corneliam Romanorum & jus postliminii, quia apud Germanos nunquam fuerint recepta. Fictiones item legis Corneliae ut & juris postliminii esse inventa juris Romani; at Germanos in materia servitutum magis fuisse secutos mores simplices Gentium.

(x) Ergo Schilterus, (& qui cum eo sentiunt,) ex sua propria observatione adducta *in lit. praeced.*

§. XXXVI.

Sed tamen urgent dissentientes, capti a Turcis Christiani habent testamenti factionem. (y) Respon-^{Etiamsi te-} deo (1) & hanc assertionem perere principium & re-^{stamenti fa-} ctius negari ab aliis, (z) quia in materia testamento-^{ctione gau-} rum haud dubie sequimur jus civile, quatenus id non ^{deant.} contradicit juri Canonico. (a) (z) Etiam si demus, quod habeant testamenti factionem, tamen exinde non probatur, quod apud nos pro servis non habeantur, quia etiam servi Germanorum salvo statu servili testamenti factionem habere possunt, ut patebit ex infra dicendis. (b)

§. XXXVII.

Deinde secundo (c) tantum abest, ut dimissio (z) ^{Quia po-} captorum in bellis Christianorum cum Christianis ac-^{tius inde} cepto lytro prober, sublatum esse modum servos con-^{probatur, ca-} stituendi per captivitatem, ut potius invertamus argu-^{ptivitatem} mentum, & ex ipso jure postulandi lytrum ab ejusmo-^{ad hoc esse} di captivis probemus, eos per captivitatem servos eva-^{modum con-} ^{stituendi ser-} ^{vos.}
 E
 fuisse.

præced. capiet responsonem ad objectionem formatam.

(y) Vide B. Stryk. *Uf. mod. d.* l. §. 4.

(z) Ut a Stammio, *de Servit. person. L. 1. c. 4. §. 7.* Kulpisio *de adoptionibus Imperii §. 4. p. 6.*

(a) At jure civili Romano capti ab hostibus non habent testamenti factionem. Nec

contradicit hic jus Canonicum. Ut taceam, casum non esse dabilem, ut Christianus captus a Turcis testamentum condat solennitatibus a jure civili requisitis.

(b) Vid. *infra §. 57.*

(c) Connexionem quære *supra §. 32.*

(d) Vid.

fisse. Nam & apud Romanos & alias Gentes aliquando in usu fuit, ejusmodi servos captos dimittere soluto lytro. (d)

§. XXXVIII.

(3) Quia
præter capti-
vitatē alii
adhuc sunt
modi consti-
tuendi ser-
vos.

Tertio, posito etiam, quod per dimissionem captivorum dato vel promisso lytro probetur, captivitatem non amplius hodie esse modum constituendi servos, propterea tamen non poterit exinde probari, servitutem plane desisse apud Germanos, quia præter captivitatem adhuc sunt alii modi, quibus servi aut nascantur, aut fiant. (e)

§. XXXIX.

Quod do-
cent leges
Imperii Secu-
lo 14.

Probatur hæc assertio initio per ipsas leges & consuetudines Germaniæ. Nam adhuc Seculo 14. in Carolo IV. Aurea Bulla & Seculo 15. in Bulla Aurea Sigismundi multa disponuntur de Pfalburgeris in præjudicium Dominorum non recipiendis. Est inter eas constitutiones & illa, ne homines proprii in cives recipiantur, secus si factum fuerit, ut liceat Dominis vindicare eos intra annum, quæ vindicatio vocatur *das Besatzungs-Recht / Satz-Recht*. (f)

§. XL.

lit 15.

Dispositum etiam legitur in variis ordinationibus adhuc seculo 15. editis, quod scabini non creari poterint homi-

(d) Vid. Hertius. *Secl. 1. de* jam Arnisæus *d. l. 1. Secl. 7. n. 10.*
lytro §. 12.

(e) Vide *cap. 11 §. 10. 11. 12.* Ob- (f) Dattius *de pace publica*
part. 1. c. 14. n. 96. seq. Adde Wen-
ckeri *tractatum de Pfalburgeris.*

(g) Dat-

homines proprii, unde toties fit mentio in Speculo Saxonico Schöppenbar freyer Leute. (g)

§. XLI.

Porro disceptatio superioris seculi inter Electorem Palatinum & alios itarus Imperii super Wildfangiatu, laudo Hailbrunnensi composita, docet, quod in Palatinatu extra legitimum matrimonium nati, alii- que advenæ, qui ibi ac in vicinis quibusdam locis per annum & diem substituerunt, proprii homines & quidem eo fere modo fiant, quo fera bestia capitur, unde & talis homo ein Wildfang dicitur. (h)

§. XLII.

Novissime instrumentum pacis Westphalicæ durationem servitutis ejusque usum practicum in Germania memorat, dum jubet, quod subditi diversæ religionis a religione domini, spontaneam suscipientes emigrationem servitutis aut ullo alio prætextu impediri non debeant. (i)

§. XLIII.

Ut autem de singulis ipsis modis constituendi servos præter captivitatem notabilia quædam addamus, isti modi constituantur etiam natiuitate homines proprii in Germania perinde ut apud Romanos, quia hic modus juris Gentium est, sed de eo tamen dissentiunt Dd. an par-

E 2

tus

(g) Dattius d. l. part. 4. cap. 3. n. 42. fol. 742. Adde jus Provinciale Saxonicum lib. 3. art. 81.

(h) B. Strykius us. mod. ad tit. de stat. hom. §. 11. (i) Instr. pacis Monast. art. 5. §. 57. in fine.

(k) Jus

rus apud Germanos sequatur conditionem patris an matris?

§. XLIV.

(Cautela hic observanda. Una de variatione juris.)

Ad quam, antequam respondeam, noto duas cautelas, non in hac solum, sed & in sequentibus quaestionibus subinde observandas. (1) Variare insigniter jura provinciarum Germaniae circa servos seu homines proprios, adeoque quae in una provincia hoc modo obtinent, aliter observari in alia, ut vix possit universalis responsio dari ad quaestiones propositas. (k)

§. XLV.

(Altera de fontibus decidendi quaestiones controversas.)

(2) Quaestiones de jure circa servos vel homines proprios vel rusticos Germanorum, non definiendas esse ex legibus Romanis, sed ex legibus aut moribus Germanorum. (l)

§. XLVI.

(k) Jus Saxon. provinc. Lib. 3. art. 42. Nun so löst euch nicht wundern, daß diß Buch so wenig sagt von Dienstleutrecht. Denn es ist also mannigfalt, daß niemand sein zu Ende kommen kan noch mag. Denn unter jeglichen Bischöffen und Epten und Eptiffin haben die Dienstleute sonderliche recht und darum kan ich hie diß alles nicht entscheiden. Errat igitur Hertius de homin. propr. sect. 2. §. 1. afferens, ideo in jure Saxonico adeo pauca de servorum conditione tradi, quia illo tempore jam defuerint esse servi, aut quia in d. art. 42. tanquam ratio addatur, da man das Recht zu ersten setzte, da was kein Dienstmann ic.

(l) Ob rationes jam supra indicatas §. 3. Opus erit hac cautela maxime circa consilium Mevii de rusticorum statu, cum tantum non ubique leges Romanas & glöffarores alleget. Unde magis commendari & Mevio praeferi meretur.

§. XLVI.

His ita suppositis, etsi Mevius circa hanc quaestio-^{Etiā in} nem pro regula supponat, quod liberi hominum ^{Germania} propriorum sequantur conditionem patris, (m) cum ^{liberi homi-} tamen rationes decidendi petat ex legibus Romanis, ^{num propri-} & constitutionibus Imperatorum Graecorum, potius in ^{orum in du-} dubio praeferrenda est sententia contraria, quod matris ^{bro sequun-} conditio praeferrenda sit, ut quae & juri Gentium, (n) ^{tur conditio-} & principiis juris Germanici convenientior est. (o) ^{nem matris.}

§. XLVII.

Porro cum homines proprii Germanorum etiam ^{(2) Matri-} contrahant matrimonium jure ecclesiastico firmum & ^{monio.} indissolubile, ratio postulavit, ut & matrimonium sit ⁽²⁾ modus constituendi hominem proprium, qui antea ⁽²⁾ talis

E 3

retur Hertius, qui in dissert. de hominibus propriis rationes decidendi ex fontibus genuinis petit.

(m) Mevius in Bedencken von Bauren. qu. 2. n. 21. seq. 34. seq. etsi varias limitationes ibidem addat.

(n) Vide modo dicta ib. 44.

(o) Hertius de homin. propriis Sell. 3. th. 4. Bayrisch Landrecht ib. 4. art. 5. Wenn beyde Eheleut eigen / sollen die Söhne der Mutter / die Töchter aber dem Vater nachfolgen. Item art. 8.

Ist der Vater frey und die Mutter leibeigen / so sind die Kinder auch leibeigen. Ist dann die Mutter frey / und verheyrathet sich u. wissend zu einen leibeigenen Mann / so sind die Kinder auch frey. Thäte sie es aber wissendlich / soll sie und ihre Kinder für leibeigen gehalten werden. Unde dixi in dubio, ubi enim contrarium receptum est, ex ratione civili recessum est a regula juris Gentium, quod partus quoad dominium sequatur ventrem.

(p) Conf.

talis non erat, siue liber sciens duxerit ancillam, siue libera sciens nupserit homini proprio. (p)

§. XLVIII.

(q) *Conven-
tione,*

Constituuntur etiam pactis & conventionibus homines proprii, idque jure Germanorum vetustissimo, ut jam supra diximus. (q) Olim etiam ex nimia devotione aut potius superstitione liberi homines se addebant in servitutem, videlicet Clero, Ecclesiis & Monasteriis. Tantum vero abest, ut unquam communibus Germaniæ (r) moribus leges Romanæ de prohibita sui ipsius venditione in servitutem fuerint receptæ, ut adhuc hodiernum liceat se alteri, ut hominem proprium vendere, quin & in quibusdam locis ob debita contracta obtinet mancipatio in servitutem. (s)

§. XLIX.

Etiams tacita,

Quid quod & tacita conventio hic sufficit, v. g. habi-

(p) Conf. modo dicta ex jure Bavarico. Adde Mevium *d. qu. 2. n. 144. seq.* Major difficultas est, si homo proprius alterius domini, duxerit ancillam alterius domini, siue domino sciante, siue inscio. Vid. Mevius *ibidem n. 158. seq.* ubi tamen magis placet sententia eorum, qui putant, dominum scientem & tacentem aut consentientem, siue sponsi, siue sponsæ amittere dominium suum, si

alter dominus non pariter consenserit. Etsi diff. ntat Mevius *n. 177.* Adde Hertium *Secl. 1. §. 4.*

(q) *Supra ib. 10.*

(r) Unde non obstat, quod Carolus Calvus interdixit Francis, ne se in servitutem addicant. Vide Capir, Caroli Calvi *tit. 36. §. 34.*

(s) Hertius *d. Secl. 1. §. 4. & Secl. 2. §. 3.* Mevius *d. qu. 2. n. 46. seq.*

(t) Her-

habitatio per annum tempus, ubi jus Wildfangiatus obtinet. Ita etiam in Algovia, ubi obtinet proverbium: Die Luft macht leibeign. (t)

§. L.

Quare errant, qui incaute sequuntur Georg. Notatur et Schultzius, (u) ac si jure Saxonico dispositum sit, quod nemo se possit in servitum vendere, neque enim textus allegati id probant. (w)

§. LI. Quin

(t) Hertius d. Sect. 3. §. 3.

(u) In Synopsi insit. ad h. v. lit. b.

(w) Provocat equidem ad textus Weichbild. art. 2. & Landrecht lib. 3. art. 42. quorum ille ex hoc desumptus est. Utroque ita dicitur: Wir haben auch noch in unsern Rechten/ daß sich selber niemand zu eigen geben möge / seine Erben widerreden das wohl. Sed ut taceam, compilatorem juris Saxonici in illo articulo toto de origine & moralitate servitutis pro barbarie Seculi illius, misere errasse, ut ex parte jam supra §. 26. notatum est; conferendus est hic locus cum alio magis perspicuo eod. libro 3. art. 32. Wer sich frey nennet / und daß ein ander

spricht / er sey sein eigen / also daß er sich ihm ergeben hat / das mag jener mit seinem Eyde wohl unschuldig werden. (Ergo nisi reus se purget juramento, valebit illa conventio, etiam extrajudicialis,) es sey dann für Gericht geschehen (cum valeat hæc conventio & hic adeo habes regulam, jam sequitur exceptio.) Wenn sich vor Gericht jemand zu eigen giebt / sein Erbe mag es wohl widersprechen mit recht / und ein jeglicher sein Freund / und ihn wiederbringen an seine Freyheit. (Non quod ipsa conventio sit ipso jure nulla, sed ne quid fiat in fraudem legis prohibentis, ne quis bona sua per donationem in alterum transferat, nisi judicialiter,

§. LI.

(4) Præscri-
ptione.

Quin & præscriptione constituitur servitus apud Germanos, quorū proprie referenda sunt, quæ modo (x) de conventionē tacita diximus. Secundum principia equidem juris Germanici regulariter præscriptione annua. (y) Post receptum tamen jus Romanum ejusque mixturam cum jure patrio pro diversitate circumstantiarum modo decennio, modo tricennio. (z)

§. LII.

Jura com-
munia Ger-
manorum
circa homi-
nes proprios.

Quod igitur usum distinctionis in liberos & servos intuitu Germaniæ attinet, et si confusio interpretum

liter, & cum consensu heredis ab intestato per textum expressum *Lib. 1. art. 52. ab initio.* Behält ihn aber der Herr / dem er sich gab bis an seinem Todt (sine contractione heredis) er (Dominus) nimmt sein Erbe nach seinem Todt / und seine Kinder / ob sie nach ihm gehören / die er gewonnen / nachdem das er sich ihm ergab. Ex quibus ultimis verbis iterum patet, quod addictio voluntaria in servitutum fuerit licita & effectu suo non defutura.

(x) Vide §. 50.

(y) Mevius. *d. qu. 1. n. 104. seq.*

uti de Palatino Wildfangiatu nullum est dubium. Adde, quod jure Germanico res mobiles præscribantur anno. Sic & jure Canonico, quod diu ante jus civile obtinuit in Germania, libertas præscribitur anno. *C. si servus sciente 20. dist. 54.*

(z) Mevius *ibid. n. 111. seq.* Bayrisch Landrecht *tit. 4. §. 10.* Wenn jemand nicht weiß / daß er leibeigen / aber der Herr solt es / wo der leibeigen sich auffgehalten / wohl weiß / und dennoch das Leibgeld in dreyßig Jahren nicht eingefordert / oder einge

tum juris & alia rationes effecerint, ut conditio hominum priorum, pro diversitate locorum variet, adeoque in genere vix aliquid certi de iis dici possit, (a) in sequentibus tamen punctis plerisque in locis conveniunt. Non possunt pro lubitu matrimonium inire, sed ex consensu Domini: Obligantur Domino ad operas præstandas, Frohndienste: Item ad pensiones alias in Gallinis &c. Non sibi sed dominis possident prædia: Conventione vel ultima voluntate ad alios possunt transmitti: Domini iis mortuis eorum hereditate, præcipuum sibi vindicant: Denique possunt vindicari a dominis, & manumitti. (b)

§. LIII.

Quamvis autem jam supra (c) fuerit monitum, contradictionem involvere illam assertionem, quæ ho-

F

Argumentum dissentientium, quod homines proprios dicunt esse liberos homines.

ingenommen / der soll für frey pastret werden.

(a) Vide §. 45. Wehnerus voce Leibeigenschaft. Hertius Sect. 2. §. 2. in notis, Mev. qu. 1. n. 11. item n. 29. seq.

(b) Hæc singula latius exposuit Hertius Sect. 3. §. 3. seq. Variationes jurium circa homines proprios præcipue respiciunt quæstiones speciales circa illa summa capita in thesi recensita. Ita quidem v. g. in ge-

nere homines proprii alienari possunt a Dominis, sed an soli absque prædiis, an solum cum prædiis alienatio fieri possit, variat praxis in foris Germanorum, quæ variatio vel variantibus moribus Germanorum ipsorum, vel confusio doctrinæ juris Romani de colonis & glebæ adscriptitiis, cum moribus patriis, est adscribenda. Conf. Mevium. qu. 2. n. 91. seq.

(c) Supra §. 23. seq.

(d) L. 32.

imines proprios vult esse liberos homines, adeoque frustraneum esse videatur, respondere rationibus eorum, qui probare volunt, contradictoria esse vera, ne tamen ulla causa conquerendi iisdem culpa nostra etiam levis-
sima relinquatur, age videamus, quid pro iis afferatur, & respondeamus.

§. LIV.

Quia videlicet habeant jura connubiorum, contractuum, testamentorum.

Probant igitur libertatem hominum propriorum exinde, quod participes sint ejusdem juris communis cum aliis civibus Romanis, quod de servis penitus asseri nequeat. (d) Participationem vero juris communis constituunt in jure connubiorum, contractuum & testamentorum, quæ singula hominibus propriis competere fufius monstrant. (e)

§. LV.

Sed præterquam quod hic addibetur, insufficiens communis, jurium communium civium Romanorum.

Hic antequam respondeamus, liceat melioris illustrationis gratia rationem inquirere, cur dissentientes jus commune liberorum hominum præcise in his tribus constituant, jure videlicet connubiorum, contractuum, testamentorum, cum tamen nobis non deprehendere licuerit autorem fide dignum, qui pro hac sententia allegari possit, (f) & præterea nullum sit dubium, quin jura communia civium Romanorum etiam intuitu juris privati in aliis capitibus pluribus constiterint, v. g. in ipso statu libertatis, connubiis, patria potestate, jure

(d) L. 32. de R. j.

(e) Confer supra cap. 1. §. 14.

(f) Neque enim pro hac sententia ullum autorem allegant ipsi dissentientes.

(g) Cas.

re legitimo dominii, ut hereditatis, mancipii & nexus, usucapionis & reliquorum, item in jure testamentorum & tutelarum. (g) Ut taceam, quod jura contractuum magis sint communia omnibus hominibus, quam propria civibus Romanis, cum pacta servare sit præceptum juris naturæ, & contractus plerique etiam in jure Romano sint juris Gentium. (h)

§. LVI.

Jam vero facile responderi potest, jura connubiorum, contractuum, testamentorum, in quæstionibus de statu libertatis aut servitutis incongrue plane afferri, cum hic primario respiciendum sit, an quis dominum habet nec ne, an quis in alterius proprietate sit nec ne, jura vero illa memorata accedant utrique statui, ita ut possint adesse & abesse, ac propterea non liber esse definat, qui jura hæc alicubi non habet, v. g. peregrinus nec pro libero quis sit habendus, etiamsi illis juribus gaudeat. (i)

§. LVII.

Deinde sunt etiam quædam monenda circa positiones de matrimoniis, contractibus & testamentis hominum

F 2

In specie quoad matrimonia hominum propria

(g) Carolus Sigonius de antiquo jure civium Romanorum lib. 1. cap. 6. ab inis. Dempsterus Antiq. Roman. lib. 10. cap. 22. p. m. 1602. Vinnius in notis ad Inst. de Libertin. §. 3. Jacob Oise-lius ad Instit. Caj. lib. 1. tit. 2. p. 30.

(h) Unde etiam ex autoribus allegatis quidam jura contractuum retulerunt ad jura communia civium Romanorum.

(i) Adde cap. 1. §. 15. seq. & hoc capite §. 37.

(k) Huc

mimum propriorum. Contrahunt quidem matrimonia homines proprii, verum non qua servi, nec qua liberi, sed qua Christiani. Inde servorum infidelium apud nos non est matrimonium. (k)

§. LIIX.

Quoad eo-
rum contra-
ctus.

Contractus hominum propriorum quod attinet, vereor, ne & hic multa præsupponantur, quæ dubia & incerta sunt. Præsupponunt enim ejusmodi contractus, quod homines proprii aliquid proprii habeant, de quo contrahant, quod alii affirmant, alii negant. (l) Qui dissensus forte tolli potest inter homines proprios in superiore & inferiore Germania. Rationem differentiæ alii quærunt in eo, quod in inferiore Germania, v.g. Pomerania & Ducatu Megapolitano magis heriliter tractentur homines proprii, ob Slavorum ingenium, infidum semper & promptum ad rebellionem, ut necessarium visum fuerit, acerbior e eos servitute constringi. At liberiores

eos.

(k) Huc pertinet ex jure Canonico. *t. i. d. conjug. servorum.* Illud quidem in quæstionibus de conjugio hominum propriorum primario esse respiciendum concedo, inter protestantes tamen, quatenus receptum est, aut salvis principiis doctrinæ protestantium receptum esse debet. Unde facile judicari poterit, ea quæ Mevius de conjugio hominum pro-

priorum. invitis Dominis contracto differit *d. qu. 2. n. 159. seq.* hinc inde varias emendationes mereri. Conf. & B. Strykium *in us. mod. ad tit. de stat. hom. §. 6.* ubi dissentit a Mevio, sed hic dissensus facile tolli potest, si consideres, quomodo Mevius *d. n. 159.* ad oppositum *cap. i. x. de conjug. serv.* respondeat. (l) Vide Mev. *qu. i. n. 34. seq.* B. Stryk. *d. l. §. 7.*

(m) He-

eos esse in Hasfia & Suevia. (m) Forte & illa ratio afferri posset, quod in superiore Germania una cum Academicis citius ceperint homines proprii comparari cum colonis Romanorum. (n)

§. LIX.

Eadem observatio repetenda est in quaestione de Quoad eorum testamentis hominum propriorum. Adde, quod Germania ante receptum jus civile testamenta ignoraverit. Ergo verius est, homines proprios secundum communes Germaniae mores non posse testari. Neque satis probatum est, introducta in Germania testamenti factione, eam etiam extensam esse ad homines proprios, imprimis, dum jure Romano regulariter servi testamenta condere non possint. Si ergo homines proprii testamenti factionem non habent moribus Germaniae, nec jure Romano, quo jure itaque haberent, nisi ex errore Pragmaticorum.

§. LX.

Hoc certum est, de praediis ipsis homines proprios non posse testamenta condere, quia spectant ad Dominum. Imo & de reliquis reculis Dominus praecipuum aufert. Nihil ergo vel parum restat, de quo

F 3

testa-

(m) Hertius sect. 2. §. 2. Conf. Arnif. de Rep. l. 1. c. 3. sect. 9. n. 3.

(n) Dn. Praef. de hom. propr. §. 87. 88.

(o) Unde jam facile responderi potest dissentienti Mevio, qu. 1. n. 34. Conf. B. Stryk. de l. §. 8.

(p) Stamm.

testari possint, (p) & si restaret, valeret saltem ex voluntate Dominorum, quales analogæ testamenti factiones etiam Romanis non erant plane incognitæ, ut apud quos etiam servus publicus & Prætoris olim pro parte dimidia testamenti factionem habebat, & tamen propterea non fiebat liber. (q)

*Quærela de
sævitia Do-
minorum
non probat
libertatem
hominum
propriorum.*

Et quamvis de sævitia Domini homines proprii possint conqueri, non magis tamen propterea ad homines liberos referri merentur, aut jus standi in iudicio in genere iis tribui poterit, ac servi Romani, quibus etiam in casu sævitiæ succurrebant leges. (r)

§. LXI.

*Gasindi Ger-
manorum.*

Porro homines proprii, uti omnes si casati sunt, sunt agricolæ, ita Gasindi etiam varia officia apud Germanos sustinebant, sed vilia atque cum officiis servorum Romanorum comparanda. Erant enim servi bubulci, carpentarii, custodes equorum, ferrarii, molinarii &c. (s)

§. LXII.

§. LXIII. Et

(p) Stamm. *lib. 3. c. 17. n. 8.* refert statutum, quod alicubi possint testamentum condere, saltem intuitu hominum suæ conditionis.

(q) Vid. Ulpian. *in fragm. de testamento lit. 20. §. ult.* ibique

Simon Leewius.

(r) §. 2. *instit. de his, qui sui non alii juris sunt.* Conf. B. Stryk. *ibid. §. 8.*

(s) Hertius *sect. 1. §. 2. in notis circa finem.* Conf. *supra §. 14.*

(d) Dat.

§. LXIII.

Et hi ministeriales servi, qui hodie famuli vo-^{An homines}
cantur, apud Germanos mancipii æquiparabantur, ^{proprii?}
& seculo adhuc 13. & 14. in multis documentis liberis
hominibus opponebantur, unde & hi revera fuere
servi & homines proprii, & adhuc hodie sunt, ubi dan-
tur homines proprii. (t)

§. LXIV.

Postquam vero confusio aut non genuina inter-^{Origo con-}
pretatio juris Romani, cum moribus Germanorum ex-^{suetudinis,}
glebæ adscriptis & hominibus propriis fecit liberos ho-^{quod famuli}
mines, non mirandum, quod & ex reliquis, qui ope-^{habiti sine}
ras præstant in ipsa familia domini, liberos effecerit; ^{pro homini-}
imprimis, cum quotidiana multiplicatio luxus, quæ ^{bus liberis.}
etiam pauperes multiplicat, & deficiens augmentatio
hominum priorum introduxerit necessitatem con-
ducendi operas pauperum pro certa mercede annua,
vel etiam brevioris temporis: Inde in locis, ubi rusti-
ci non habentur amplius pro hominibus propriis, ipsi
rustici, multo magis famuli seu servi ministeriales, pro
liberis hominibus haberi solent, & in genere famuli in
urbibus majori libertate gaudent, quam in pagis. (u)

§. LXV.

(t) Datus de pace publica
lib. 1. c. 17. n. 12. f. 110. & latius
Auctor der Lindauischen Aus-
führung; lit. vv. vv. 1. fol. 589.
seq.

(u) Nam in pagis adhuc Do-
minus seu Nobilis tractat suos
famulos ut reliquos rusticos,
& per sua judicia, quæ per
mox dicenda nihil aliud sunt,
quam

§. LXV.

*Jura circa
famulos seu
servos mer-
cenarios va-
ria in Ger-
mania.*

Et si enim Stammius alique peculiaribus dissertationibus jura famulorum hodiernorum voluerint certis assertionibus includere, praxis tamen ipsa & mores ostendunt, jura circa famulos & servos mercenarios in Germania pro diversitate provinciarum æque variare ac jura circa homines proprios.

§. LXVI.

*Sæpe per pra-
xin deterior
conditio Do-
minorum
quam famu-
lorum.*

Id tamen non diffidendum, intempestivam curam, leges Romanas antiquas cum novioribus de agricolis & glebæ adscriptitiis confundendi, easque cum moribus patriis miscendi, famulos seu servos mercenarios in multis urbibus potestati domesticæ patrum familias fere plane exemisse, ac deteriorem fecisse sæpe conditionem Dominorum, quam famulorum.

§. LXVII.

*Rusticorum
nostrorum
conditio pa-
rum diffe-
rens est a
conditione
servorum.*

Contra, quod rusticos nostros attinet, etsi illi in multis locis pro servis seu hominibus propriis amplius

quam judicia domestica, æque punit. At in urbibus, nisi Dominus sit valde potens, famuli Dominos coram Magistratu conveniunt, etiam durante servitio, & Domini, si vel tantillum excedant modos consuetos coercendi, puniuntur; sed hoc pacto id effectum fuit, ut in urbibus exiguum reve-

rentiam communiter exhibeant famuli Dominis. Causa hujus rei potissima est adscribenda opinioni JCorum nostrorum, quasi controversia servorum nostrorum sine definiendæ ex jure Romano, & quasi coloni Romanorum fuerint homines liberi.

(w) Non

plius non habeantur, non ita multum tamen Dominis de potestate hic decessit, sed nomina saltem sunt mutata. Ipse enim nobilis vel prædii nobilis possessor revera Dominus est, etsi vocetur iudex vel magistratus. Rustici fervi sunt, etsi vocentur subditi; potestas, qua nobilis in rusticos utitur, est potestas domestica, etsi vocetur iurisdictio.

§. LXIIX.

Dato enim uno absurdo plura secuta sunt. Juris-^{Jurisdictio} dictionem patrimoniam ignorant (w) leges Romanæ; ^{patrimonia-} ignoravit olim tota Germania. Sed ut defendi posset, ^{lis est ipsa} rusticos esse liberos homines, fingenda fuit iurisdictio ^{potestas do-} patrimonialis, qui nihil aliud est, quam iurisdictio in ^{mestica.} homines, qui sunt in patrimonio nostro, seu iurisdictio in servos. (x)

§. LXIX.

Eaque a potestate domestica parum in ipsa praxi ^{Et exigua in-} differt, nisi, quod nobilis, ubi rustici vocantur liberi, ^{ter illam &} non ex tempore determinet lites eorum, sed ad speciem ^{hanc est dif-} judiciorum ritus quosdam adhibeat, eosque dijudicet ^{ferentia.} per hominem, qui in Academiis, ubi jus Romanum docetur, aliquot annis vixit, & inde præsumtionem attulit, quasi jus Romanum melius intelligat, quam ipse nobilis.

G

§. LXX.

(w) Non confundenda tamen est iurisdictio hæc patrimonialis cum superioritate territoriali. stratus urbici in suos cives nequaquam patrimonialis est. Plura dicentur suo loco, de iuris practico tituli pandectarum de iurisdictione.

(x) Unde iurisdictio Magi-

(y) Conf.

§. LXX.

Servorum

*Romanorum
melior con-
ditio, quam
vilis plebis &
rusticorum
apud Ger-
manos.*

Quam liberi vero sint & habeantur, aut esse pos-
sint rustici aut famuli in superiore Germania, & quan-
tum etiam gloriari soleant interpretes, quod Germania
ignoret servitutem, si tamen quis solidius rem ipsam
scrutetur, quam inanitatem terminorum, deprehendet,
conditionem servorum Romanorum in multis capitibus
meliorem fuisse conditione famulorum nostrorum, &
omnium hominum liberorum vilioris & plebejæ condi-
tionis. (y)

§. LXXI.

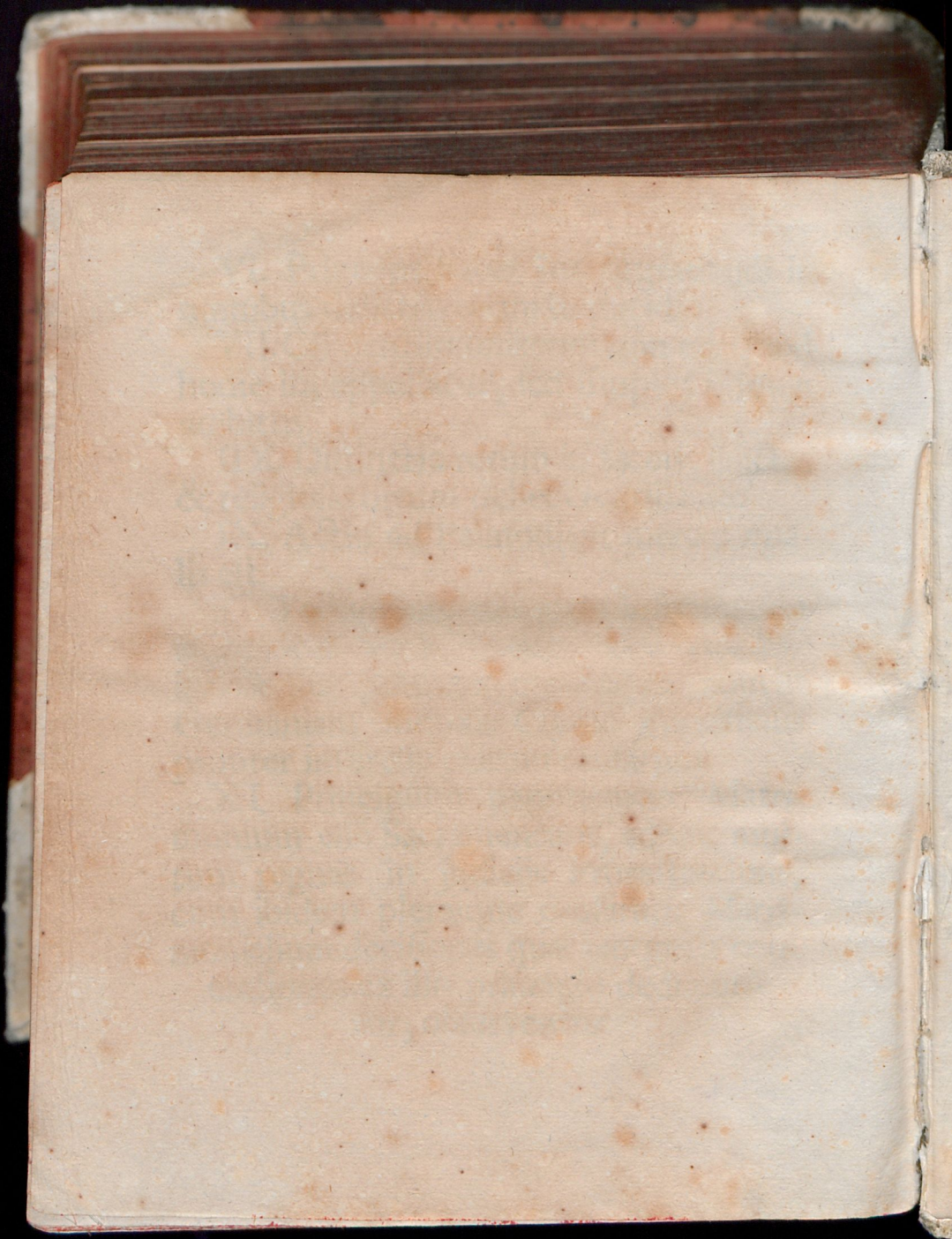
*Differentia
rusticorum
nostrorum
ab homini-
bus propriis.*

Denique etsi durior sit conditio rusticorum, quam
famulorum in urbibus, in eo tamen rustici ab homini-
bus propriis differunt, quod etsi rustici Domino præ-
stent operas rusticas, uti homines proprii, reliqua ta-
men jura circa homines proprios supra recensita in iis
non habeant locum. (z)

(y) Conf. disput. D. Præsid. quædam sunt emendanda, quæ
Historico-Politico-juridicam 6. de rusticis ibi dicta sunt,
ubi tamen secundum hic dicta (z) Vide supra §. 3.

FINIS.

08 A 63.93

ULB Halle 3
002 912 228

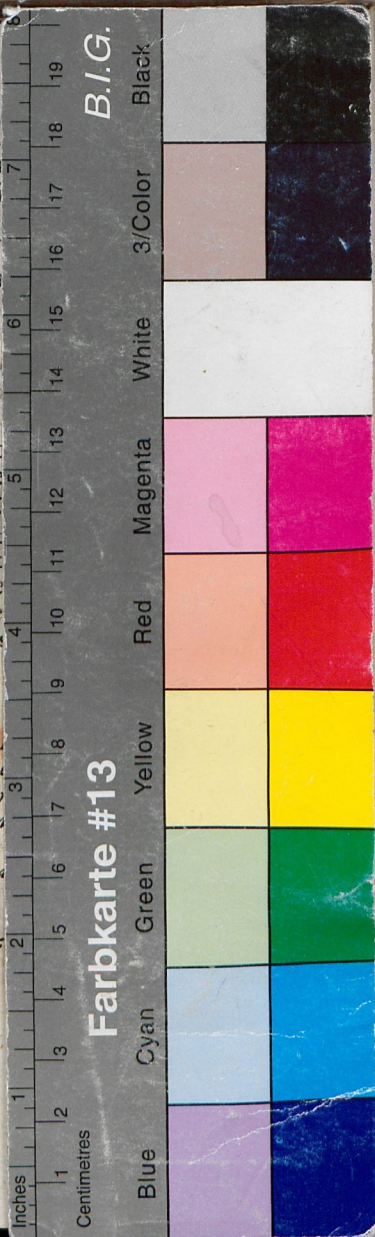

Retro ✓

WIX

19
DISSERTATIO INAUGURALIS,

De
USU PRACTICO
DISTINCTIONIS HOMI-
NUM IN LIBEROS & SERVOS,

19
Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRAN-
DENB. ET DUCATUS MAGDEB. GUBER-
NATORE, RELIOVA.

Ex decreto & auctoritate Illustris Jctorum ordinis
PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI BORUSSIÆ REGIS CONSILIARIO INTI-
MO, UNIVERSITATIS FRIDERICIANÆ DIRECTORE AC PRO-
FESSORE PRIMARIO, ET FACULTATIS JURIDICÆ
ORDINARIO, h. t. DECANO,

PRO LICENTIA,

Summos in utroque jure honores & Privilegia Doctoralia
legitime consequendi

IN AUDITORIO MAJORI

Die 30. Septembr. An. M DCC XI. horis ante & pomeridianis
Publico Eruditorum Examine submittit

FRID. WILH. von der PORTZEN,
Clivia-Clivensis.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, LITTERIS SALFELDIANIS.